

Boccia – sport paralympioniků

Hana Šeráková, Jan Zachrla

Katedra tělesné výchovy, Pedagogická fakulta MU v Brně

Klíčová slova: boccia, tělesná výchova, pohybový handicap, paralympijský sport

Úvod

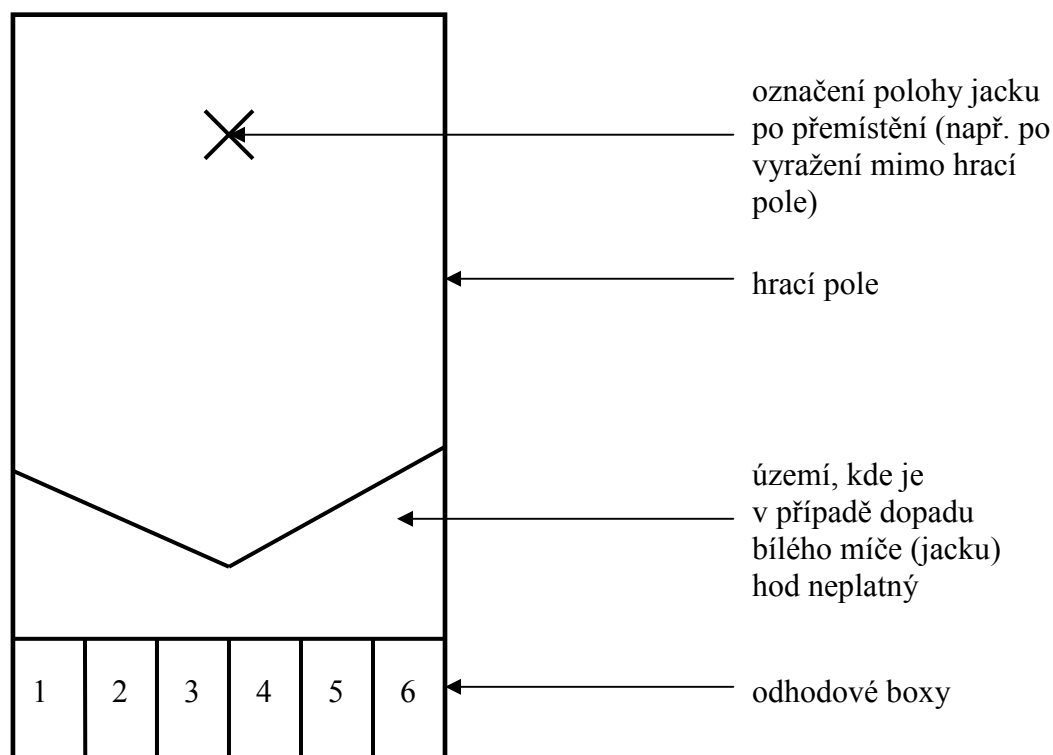
Olympijské hry a Paralympijské hry jsou pořádány jednou za čtyři roky. Po skončení Olympiády přijíždí do stejného místa sportovci handicapovaní, aby se utkali ve stejných disciplínách jako sportovci před nimi. Jeden sport, ve kterém se na Paralympiádě soutěží, bychom však na Olympiádě marně hledali. Tím sportem je boccia.

Historie a pravidla

Boccia vychází ze hry, která má své kořeny již v období římských zábav. Postupem času došlo v různých částech kontinentu k jejím obměnám. Tak vzniká v Itálii boccia, ve Francii boules a petanque a v Anglii lan bowling.

Modifikací klasické hry boccia vznikla hra určená jedincům postiženým těžkými pohybovými dysfunkcemi končetin. Základem hry je snaha umístit vlastní míče co nejbližší k míči cílovému.

Hrací pole (obr. 1) je ve tvaru obdélníku o rozměrech 12,5 m x 6 m. Povrch plochy musí být rovný a hladký. Odhodové území je rozděleno do šesti boxů.

Obr. 1: Náskres hracího pole pro hru boccia

Sada míčů na bocciu se skládá ze 6 červených míčů, 6 modrých míčů a 1 bílého míče (jacku). Míče musí splňovat kritéria stanovená Mezinárodním výborem pro bocciu (IBC).

Boccia je soutěží jednotlivců, párů a týmů. Hráči jsou rozděleni do skupin podle klasifikace postižení, které jsou určeny CP-ISRA (CEREBRAL PALSY – Mezinárodní sportovní & rekreační asociace):

- Jednotlivci BC.1 – v rámci CP-ISRA hráči klasifikováni jako CP.1 nebo CP.2 (dolní). Těmto hráčům smí asistovat jeden spoluhráč, který setrvává v oblasti vymezené aspoň 2 metry za hracím polem. Asistenti mohou pomoci po viditelném požádání hráčem a mohou pomoci se seřízením nebo stabilizováním vozíku, podat nebo uválet míč.
- Jednotlivci BC.2 – hráči v klasifikaci CP-ISRA jako CP.2 (horní). Tito hráči nemohou využívat asistenta.
- Jednotlivci BC.3 – v této třídě jsou zařazeni hráči, kteří používají pomocné prostředky (rampy, roury – obr. 2). Jde o jedince s velmi těžkou pohybovou dysfunkcí všech čtyř končetin, která je mozkového nebo jiného původu. Hráči jsou závislí na pomoci nebo na elektrickém vozíku. Hráčům je povolena asistence spoluhráče, který setrvává v odhodovém boxu, avšak musí být zády do hracího pole s očima odvrácenýma od vlastní hry.
- Jednotlivci BC.4 – v této třídě soutěží hráči s těžkou pohybovou dysfunkcí všech čtyř končetin v kombinaci s chabou dynamickou kontrolou trupu, jež jsou jiného než mozkového nebo degenerativně – mozkového původu. Tito hráči nemají možnost asistence.

Přesnější vymezení jednotlivých divizí je uvedeno v pravidlech boccii [3].

Dříve než hráč nastoupí na hřiště, musí 15 minut před zahájením navštívit přípravnou místnost (Call Room). Zde dochází k hodu mincí a volbě barvy hracích míčů. Jestliže se hráč nedostaví včas, utkání prohrává.

Vlastní hra (utkání) je složena ze čtyř směn, v týmovém utkání ze šesti směn. Směna začíná předáním jacku prvním z hráčů a končí odhozením posledního míče obou hráčů (párů, týmů). Směny začíná střídavě strana červená (červené míče) a strana modrá (modré míče). Hráči jsou časově omezeni - v divizi BC.1, BC.2 a BC.4 je 5 minut na hráče na směnu, v divizi BC.3, páry BC.4 a týmy je 6 minut na hráče (pár, tým) na směnu a v divizi páry BC.3 je 8 minut na pár na směnu.

Hráč, který zahajuje směnu a vhadzuje jack, vhadzuje také první barevný míč. Je-li míč platný, vhadzuje míč protistrana. Další míče vhadzuje vždy ta strana, která má míč dále od jacku. Jsou-li vhozeny všechny míče, spočítá rozhodčí výsledek směny. Strana s míčem nejbližší k jacku získá bod za každý míč, který je blíže k jacku než nejbližší míč protistrany. Vítězem utkání se stává hráč (pár, tým), který má po sečtení výsledků směn vyšší počet bodů. V případě remízy se hraje remízová rozehra, která určí vítěze.

Během utkání je, podobně jako např. v tenisu, požadováno zachovávat ticho jak od diváků, tak od nehrajících členů týmu a trenérů [3].

Soutěže

Boccia je paralympijským sportem. Dalšími soutěžemi v boccii jsou Mistrovství světa, soutěže světového poháru, národní mistrovství (u nás MČR), národní, regionální a oddílové turnaje a poháry. Hráči soutěží ve věkových kategoriích bez rozlišení pohlaví. Kategorie určují federace (u nás SPASTIC HANDICAP – Česká federace sportovců s centrálními poruchami hybnosti) – kategorie mladší žactvo, starší žactvo, dorostenci, junioři, muži a ženy [5].

V naší republice má boccia u handicapovaných sportovců velkou popularitu. Jednotlivé oddíly fungují v rámci tělovýchovných jednot, ústavů sociální péče či rehabilitačních zařízení.

O kvalitě zdejší základny svědčí i špičkové výkony na mezinárodních utkáních. V kategorii BC.3 Českou republiku úspěšně reprezentuje a medaile na prestižních soutěžích získává např. dvojice R. Křenek – P. Horáček z TJ při ÚSP Kociánka v Brně, která nás reprezentovala také na Paralympijských hrách v Aténách 2004.

Příprava hráče

V průběhu utkání v boccii musí hráč prokázat nejen schopnosti motorické, ale také schopnosti psychické a taktické.

V rámci tréninkové přípravy hráči protahují svalstvo celého těla, přičemž speciální pozornost věnují svalům pletence ramenního, paže a ruky. Posilovací a švihová cvičení jsou zaměřena především na svalstvo horních končetin a trupu. Všechna cvičení probíhají zpravidla za pomoci asistenta. Kvalita provedení jednotlivých cvičení je ovlivněna stupněm handicapu jedince, nicméně pravidelným cvičením lze dosáhnout jistých pokroků. Přesnost hodů hráči trénují pomocí záměrně umístěných bodů v prostoru hracího pole, střelby na cíl (např. papír velikosti A4), vyrazení míčů či trefování a posunování již umístěných míčů do určitého směru. Pro správný odhod je velmi důležitý úchop míče, který hráčům v mnoha případech činí problémy. U hráčů třídy BC.3 je třeba věnovat pozornost také náhradním úchopům míče – úchopy bradou nebo speciálními pomůckami.

Taktické schopnosti jsou procvičovány při modelované hře, kdy hráč hraje za obě strany. Další možností jsou hry se spoluhráči a protihráči. Nedílnou součástí taktické přípravy je umělé postavení složitých herních situací a hledání nejvhodnějšího řešení (obr. 3).

Hráči hrající v týmech volí takticky nejschopnějšího hráče jako kapitána týmu.

Přestože jsou psychické schopnosti determinovány osobností hráče, lze častou účastí v soutěžích vybudovat jistou psychickou odolnost. Bohužel praxe ukazuje, že sebelepší hráči, kteří v tréninkových podmínkách podávají mimořádné výsledky, mohou na prestižních soutěžích naprosto zklamat právě díky jejich psychické labilitě. Z tohoto důvodu se hráči často zúčastňují mezioddílových turnajů a soutěží.

Závěr

Boccia má využití také na rekreační úrovni. V rámci výuky tělesné výchovy handicapovaných žáků a studentů má boccia nezastupitelnou úlohu. Rozvíjí jemnou i hrubou motoriku, odhad vzdálenosti, úsudek, taktické schopnosti, psychiku a v neposlední řadě posiluje sociální vztahy ve třídě. Vzhledem k tomu, že jde o hru jednotlivců, párů nebo týmů, lze jí zabavit i žáky s velmi těžkými handicapem (obr. 4). Ostatní žáci zatím mohou hrát jiné sportovní hry pro takového žáka nevhodné nebo se mohou zúčastnit utkání v boccii v roli protihráčů či asistentů.

Na běžných školách lze zařazovat bocciu do hodin tělesné výchovy v rámci seznámení se se sporty méně frekventovanými. V současné době probíhá snaha o integraci handicapovaných žáků do běžných typů škol, takže je na místě, aby se intaktní populace seznamovala s pohybovými aktivitami zdravotně a tělesně postižených spolužáků. Navíc přibývá žáků s částečným nebo úplným osvobozením z tělesné výchovy a využití boccii v hodinách může řešit hledání náhradních pohybových aktivit pro tyto žáky.

Na některých školách hrají žáci v hodinách tělesné výchovy mimo jiné také petanque.

V případě nepříznivého počasí však tuto hru v tělocvičně hrát nelze. I když ve škole není speciální sada na bocciu, je možné originální míče nahradit barevně rozlišenými kriketovými míčky (jsou menší než míče na bocciu) a hřiště v tělocvičně vyznačit lepicí páskou.

Zařazením boccii do plánu výuky se hodiny tělesné výchovy nejen zpestří, ale žáci získají informace o sportu, s nímž se v mnoha případech ještě nesetkali.

Obr. 2: Sada míčů na bocciu a pomocný prostředek (roura)

Obr. 3: Taktická příprava

Obr.4: Hodina tělesné výchovy – utkání párů

Abstract

Boccia is a game designed for disabled people. Our article is aimed at the history of boccia, its rules, players training and also deployment of boccia in physical education lessons at special and ordinary schools.

Key words: boccia, physical education, handicap, paralympic sport

Použitá literatura

1. BÍNOVSKÝ, A. *Systematická a funkčná športanatómia (pre vzdelávanie trénerov)*. 3.vyd. Bratislava: PEEM, 2001. 246 s. ISBN 80-88901-42-1.
2. Kolektiv autorů. *Pohybový systém a zátěž*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 1997. 252 s. ISBN 80-7169-258-1.
3. *Pravidla boccii*. Výťah z manuálu CP-ISRA. 7.vydání. Spastic handicap: 2001.
4. PIPEKOVÁ, J. et al. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno: Paido, 1998. 234 s. ISBN 80-85931-65-6.
5. *Soutěžní řád BOCCIA*. Spastic Handicap: 2000.
6. VÍTKOVÁ, M. et al. *Integrativní speciální pedagogika*. 2. rozšířené a přepracované vydání. Brno: 2003.
7. www.handicapsports.cz/boccia